

Geacht Kamerlid,

Een van agendapunten van het AO IMVO van 20 februari 2020 betreft de Nederlandse appreciatie van de concepttekst van het **VN-verdrag ‘mensenrechten en bedrijfsleven’** (Kamerbrief 32735-270). Dit VN Verdrag biedt een unieke kans om bedrijven te verplichten mensenrechten te respecteren, de toegang tot recht voor slachtoffers van schendingen te verbeteren en een internationaal gelijk speelveld voor bedrijven te creëren en de positie van gemarginaliseerde groepen, zoals vrouwen, te verbeteren. Een Europese petitie voor dit verdrag haalde dit jaar 847.000 handtekeningen¹. Hieronder zetten we de belangrijkste bezwaren van de regering uiteen en geven we onze aanbevelingen.

1. Het Kabinet heeft twijfels over de onduidelijke bewoordingen en reikwijdte van definities, bijvoorbeeld de ‘mensenrechten’ definitie die volgens het Kabinet te breed is (p.1)

Zoals het Kabinet aangeeft, is dit de eerste concepttekst van het verdrag. Dit betekent dat er ruime mogelijkheid bestaat om suggesties te doen voor aanpassingen van de tekst, zoals bijvoorbeeld de bewoordingen van de definities. Nederland wil deze suggesties in EU-verband doen, maar het is dan wél essentieel dat de EU officieel meedoet aan de onderhandelingen. Dit is nu niet het geval. Eerdere kritiekpunten van de EU, zoals de reikwijdte van het verdrag, zijn meegenomen in de nieuwe concepttekst. Dit laat zien dat de voorzitter open staat voor aanpassingen en dat de EU invloed heeft. Door officieel te participeren in de onderhandelingen, kan de EU haar invloed nog verder vergroten. Nederland zou dan bijvoorbeeld binnen de EU kunnen voorstellen om de definities te baseren op het Internationaal Verdrag van de Rechten van de Mens, dat geratificeerd is door de meeste landen. Ook zou Nederland binnen deze definities speciaal aandacht kunnen vragen voor prioritaire groepen binnen het Nederlandse beleid, zoals vrouwen en mensenrechtenverdedigers.

➤ **Aanbeveling: Nederland dient in samenwerking met de EU een inhoudelijke positie te formuleren vóór de zesde onderhandelings sessie in oktober 2020.**

Vraag: Tot eind februari heeft Nederland nog de mogelijkheid om te reageren op het eerste concept-verdrag, zal dit gebeuren?

2. Het is het Kabinet onduidelijk hoe de bepalingen van deze concepttekst moeten worden toegepast in het kader van al bestaande internationale, Europese en Nederlandse verplichtingen (p.2)

Idealiter zouden de bestaande Nederlandse en Europese verplichtingen als voorbeeld kunnen dienen voor de verdragstekst² maar dan moeten deze wel officieel ingebracht worden tijdens de onderhandelingen. Volgens het Kabinet vereisen deze complexe kwesties nader onderzoek. Het onderzoek naar de verhouding tussen de verplichtingen in het verdrag en bestaande Nederlandse verplichtingen, kan Nederland zelf uitvoeren. De rest kan in samenwerking met de EU worden uitgevoerd, en dit onderzoek heeft zelfs al gedeeltelijk plaatsgevonden.

➤ **Aanbeveling: Nederland dient zelf én in samenwerking met de EU onderzoek te doen naar de verhouding tussen eventueel nieuwe en bestaande verplichtingen vóór de zesde onderhandelings sessie in oktober 2020.**

Vraag: In de Kamerbrief geeft de Minister aan de analyse van het verdrag met de Kamer te delen wanneer deze beschikbaar is binnen de EU (p.3). Inmiddels heeft DG Just een eerste analyse uitgevoerd, wanneer zal de Minister deze delen met de Kamer?

¹ <https://stopisds.org/nl/>

² <https://actionaid.nl/wp-content/uploads/2017/09/Removing-barriers-web.pdf>

3. Het Kabinet heeft nog niet besloten of het ‘verplichte *due diligence*’ (preventie) onderdeel van het verdrag wenselijk is en wil het ‘IMVO in Perspectief’-proces afwachten (p.2)

Verplichte *due diligence* wordt in toenemende mate wettelijk geïntroduceerd door verschillende landen³. Deze landen komen zo tegemoet aan hun verplichtingen onder de United Nations Guiding Principles on Business and Human Rights, die van overheden vragen een ‘smart mix’ van bindende en vrijwillige maatregelen te implementeren. Nederland kan, als zij koploper wil blijven op IMVO-gebied, niet achterblijven. Het VN-verdrag kan ervoor zorgen ervoor dat alle landen wereldwijd *due diligence* verplichten en draagt zo bij aan een harmonisering van standaarden, een betere rechtszekerheid⁴ en een wereldwijd gelijk speelveld voor bedrijven en het realiseren van wereldwijde gendergelijkheid.

- **Aanbeveling: Om invloed te hebben op het verdrag, dient Nederland een positie in te nemen vóór het afronden van de binnenlandse processen.** Het ‘IMVO in Perspectief’-besluit zal namelijk samenvallen met de zesde onderhandelings sessie, beiden vinden in najaar 2020 plaats. In de volgende onderhandelingsronden zal er nog voldoende gelegenheid zijn de uitkomsten van het ‘IMVO in perspectief’ proces in te brengen

4. Het kabinet vindt het belangrijk dat het verdrag kan rekenen op een breed internationaal draagvlak. (p.2)

Het is niet ongebruikelijk dat bij aanvang van VN-processen niet alle landen meteen aangehaakt zijn. Dit was bijvoorbeeld ook het geval bij de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens en het Verdrag van de Rechten van het Kind. De EU heeft tot nu toe niet officieel meegedaan aan de onderhandelingen. Dit desondanks herhaaldelijke oproepen vanuit Europese en nationale parlementen. Wanneer de EU daartoe zou besluiten, zullen andere landen met grote economieën, die zich nu afwachtend opstellen, volgen. De motie die afgelopen begrotingsbehandeling is aangenomen⁵ om diplomatie in te zetten voor een breder draagvlak, verplicht Nederland om hier zelf ook een rol in te spelen.

- **Aanbeveling: Nederland dient in samenwerking met andere voorlopers, zoals België, Frankrijk en Spanje deelname van de EU aan de onderhandelingen af te dwingen middels een officieel verzoek tot een onderhandelingsmandaat aan de Europese Commissie.**
Vraag: hoe staat het met de uitvoering van de onlangs aangenomen motie om middels diplomatie het draagvlak voor het verdrag te verbreden?

Wij hopen dat deze brief van pas komt bij de voorbereidingen voor het AO en gaan graag met u in gesprek mocht u vervolgvragen hebben.

Met vriendelijke groet,

Kelly Groen, beleidsadviseur ActionAid

Mariëtte van Huijstee, sr. onderzoeker SOMO

Janneke Bazelmans, sr. inhoudelijk
medewerker Milieudefensie

Antoinette Sprenger, sr. expert environmental
justice IUCN NL

Niels Jongerius, Dutch outreach officer TNI

Annabel Wildschut, projectmedewerker
WO=MEN

³ <https://corporatejustice.org/news/16793-mandatory-human-rights-due-diligence-an-issue-whose-time-has-come>

⁴ <https://www.tweedekamer.nl/downloads/document?id=46a1e35d-3335-4533-b901-dd6b893997c3&title=Position%20paper%20N.%20IJC3%A4gers%20t.b.v.%20hoorzitting%20Fronde%20afelgesprek%20UN%20Binding%20Treaty%20on%20Transnational%20Corporations%20and%20Human%20Rights%20d.d.%2021%20november%202019.docx>

⁵ <https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/moties/detail?id=2019Z23534&did=2019D48730>